

میزگرد: ارتقای توان تولید با حمایت از کار و سرمایه ایرانی

پدیدآورده (ها) : قاسمی، رستم؛ درخشان، مسعود؛ ابوترابی فرد، حسن؛ بازرگانی، شجاع الدین؛ قمصری، محسن؛ هاشمیان، مسعود؛ دیوانداری، علی؛ عرشى، علی اصغر؛ دیانتی زاده، محمد علی
اقتصاد :: اقتصاد انرژی :: اردیبهشت و خرداد 1391 - شماره 149 و 150
از 13 تا 19
آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/967645>

دانلود شده توسط : رضا رنجبران
تاریخ دانلود : 21/07/1397

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

ارتقای توان تولید با حمایت از کار و سرمایه ایرانی

اشاره:

هم‌زمان با برپایی هفدهمین نمایشگاه بین‌المللی نفت، گاز، پالایش و پتروشیمی تهران، اولین میزگرد تخصصی صنعت نفت با موضوع ارتقای توان تولید با حمایت از کار و سرمایه ایرانی در سالن همایش‌های خلیج فارس نمایشگاه برگزار شد. در این نشست رستم قاسمی؛ وزیر نفت، مسعود درخشان؛ عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، حسن ابوترابی‌فرد، نایب‌رئیس مجلس شورای اسلامی، شجاع‌الدین بازرگانی؛ معاون امور حقوقی و مجلس وزیر نفت، محسن قمصری؛ مدیر امور بین‌الملل شرکت ملی نفت، مسعود هاشمیان؛ قائم‌مقام معاون بین‌الملل وزیر نفت، علی دیواندری؛ مدیرعامل بانک ملت و علی‌اصغر عرشی؛ معاون سابق بین‌الملل شرکت ملی نفت حضور داشتند.

جهانی نفت تغییر ایجاد می‌شود و اگر این روند ادامه داشته باشد حتماً بازار نفت غیر از این خواهد شد.

باید دانش تغییر کیفیت محصول با به‌کارگیری مراکز علمی و فناوری و پژوهشگاه‌های کشور ایجاد شود، امروز به‌دلیل کیفیت کمتر میعانات گازی، ما در بازار جهانی حضور کمتری داریم و با قیمت کمتری محصولات خود را می‌فروشیم. در عین حال، امروز بسیاری از کشورها به دنبال تولید محصولات جدیدی از نفت و گاز هستند که باید در دستور کار ما نیز قرار گیرد. در واقع نباید بعد از صد سال داشتن نفت، وابستگی جدی در حوزه تجهیزات

تنظیم کننده: محمدعلی دیانتی‌زاده

ضریب بازیافت ۳۵ درصدی یا انقلاب در برداشت نفت درجا

رستم قاسمی؛ وزیر نفت: در گذشته تغییرات در زندگی انسان‌ها کند بود اما بعد از انقلاب صنعتی و ایجاد فناوری، این تغییرات به‌شدت زیاد شد و نقش انرژی نیز در این تغییرات نقشی بی‌بدیل است. این انرژی که شاید سرمنشاء بسیاری از تغییرات باشد، در کشورمان به‌طور عمده وجود دارد. بیش از صد سال است که منابع نفت و گاز ایران شناسایی شده است و باید امروز پیش‌تاز همهٔ میادین در عرضهٔ منابع هیدروکربنی

باشیم و تنها فروش محصول ما را به رتبه اول نمی‌رساند. علاوه بر این، فروش محصولات نفت و گاز در معادلات تجاری نقش مهمی دارد و لازم است به عنوان دومین تولیدکنندهٔ اوپک نقش جدی در معاملات بازار داشته باشیم. به همین دلیل است که با تحریم نفت ایران، بلافاصله بیش از ۲۰ درصد در قیمت

مسکن و حمل و نقل متکی به محصولات پتروشیمی خواهد بود.

نیاز ایران، عراق و روسیه به یک آپتک

مسعود درخشان، عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی: اهمیت واقعی هاب استراتژیک انرژی ایران بعد از یک تا حداکثر دو دهه آینده روشن می‌شود، چراکه در آن زمان ذخایر متعارف نفت و گاز اروپا و آمریکا به شدت کاهش خواهد یافت. این تصور که انرژی‌های نو و تجدیدپذیر بتوانند جایگزین انرژی فسیلی شوند، یک تئوری است که پس از گذشت این زمان غلط بودن

زمان ساخت و قیمت تمام شده تجهیزات گرفتیم. زیرا نبود منابع مالی باعث می‌شود که تولیدکننده داخلی یا از کیفیت بکاهد یا زمان تولید را افزایش دهد. امروز ژاپن از نظر کیفیت محصول رتبه خوبی دارد، اما در زمان شروع توسعه، کیفیت محصولات آن‌ها پایین بود و بعد از توسعه روی افزایش کیفیت کار کردند. ما نیز باید در زمان توسعه از بعضی شاخص‌ها عبور کنیم؛ اگر یک پمپ اروپایی با شرایط تحریم وارد شود، شاید ۱۰ سال عمر کند، اما پمپ ایرانی تنها ۵ سال کار می‌کند، با این حال باید از پمپ ایرانی استفاده کنیم تا بعداً این کیفیت افزایش پیدا کند. ما در کنار صنعتگران ایرانی هستیم و با

نفت داشته باشیم، زیرا ملی شدن نفت فقط در فروش نفت نیست و باید در تجهیزات هم صنعت نفت ملی شده و داخلی‌سازی شود. رتبه ایران در مجموع ذخایر نفت و گاز جهان اول است، بیش از ۶۰۰ میلیارد بشکه ذخیره نفت در جا داریم که با روش فعلی و با ضریب بازیافت ۲۵ درصدی بین ۱۵۰ تا ۱۶۰ میلیارد بشکه آن قابل برداشت است. حال اگر این ۲۵ درصد به ۲۶ درصد تبدیل شود، ۶۰ میلیارد بشکه یعنی تولید ۵ سال کشور به ذخایر قابل برداشت ما اضافه می‌شود. یکی دیگر از مسائل عمده و تعیین‌کننده ما افزایش ضریب بازیافت است؛ اگر ۲۵ درصد فعلی ضریب بازیافت به ۳۵ درصد افزایش یابد که انشاءالله شدنی نیز هست، انقلابی در برداشت نفت در جای کشور صورت می‌گیرد. با این حال، اگر به مقدار فعلی نیز از ذخایر برداشت کنیم، با همین ضریب بازیافت بیش از صد سال دیگر نفت خواهیم داشت و این در حالی است که ذخایر بعضی کشورها با برداشت فعلی (۸۵ میلیون بشکه در روز در جهان) تا ۳۰ سال دیگر حتماً پایان می‌یابد.

هنوز در تجهیزات صنعت نفت وابستگی‌هایی به خارج از کشور داریم، البته شاید لازم نباشد همه تجهیزات را خودمان بسازیم، اما بخش عمده آن باید داخلی‌سازی شود. در این راستا، شاخص کیفیت، زمان و قیمت محصولات سه عنصر مهم در داخلی‌سازی است. البته در چند سال گذشته وضعیت کیفیت رو به بهبود بوده است و در برخی محصولات به استاندارد جهانی یا حداقل استاندارد کشورهای شرقی رسیده‌ایم، اما زمان و قیمت محصولات هنوز از جمله مشکلات ما محسوب می‌شود. برخی سازندگان با مشکل زمان مواجه هستند و قیمت محصولات بالاست که برای حل آن باید بعضی اقدامات حاکمیتی انجام شود و بخش دیگر آن به موضوع بهره‌وری باز می‌گردد که باید به وسیله تولیدکنندگان افزایش یابد. ما نیز در همین راستا، تصمیم به تشکیل صندوق حمایت از تولید در صنعت نفت با هدف بهبود کیفیت، کاهش

قراردادهای درازمدت و قراردادهای مربوط به مراحل پایلوت، راه‌اندازی و تحقیقات از آن‌ها حمایت می‌کنیم. امروز این اراده قطعاً در صنعت نفت وجود دارد که از تولید ملی و کار و سرمایه ایرانی بیش از گذشته حمایت کند و تقاضا داریم که صنعتگران و پیمانکاران با میل و رغبت به سوی صنعت نفت حرکت کنند. ما آماده اختصاص زمین و کمک به سرمایه‌گذارانی هستیم که آماده باشند در بخش پایین‌دستی پتروشیمی که بسیار بسیار مهم و تعیین‌کننده است، سرمایه‌گذاری کنند. آینده صنایعی چون صنعت هواپیمایی، آن مشخص خواهد شد. امروزه از انرژی‌های فسیلی غیرمتعارف مانند شیل‌ویل و شیل‌گاز، تنها تصویر خوشبینانه‌ای ترسیم شده است. در واقع نقش انرژی‌های تجدیدپذیر و منابع فسیلی غیرمتعارف بیش از اندازه بزرگ‌نمایی شده است تا دنیا نگران کمبود انرژی فسیلی نشود و این سیاست شناخته‌شده‌ای از سوی رسانه‌های مغرب‌زمین است. اما مطالعات مستقل دانشگاهی نشان می‌دهد تا آینده قابل پیش‌بینی، چیزی جای انرژی‌های فسیلی متعارف را نخواهد گرفت و در یکی دو دهه آینده کمبود آنها به شدت احساس خواهد شد. گزارش‌های OECD،

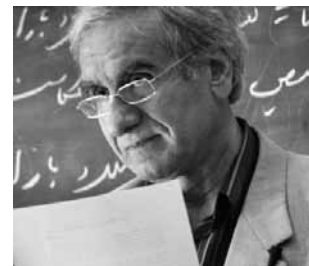
و فیوچر توانسته ریسک را کمی، عددی و قابل مبادله کند اما از سوی دیگر جهان را به دلیل ویژگی‌های سرمایه‌داری با مخاطره مواجه کرده است. در این میان، ایران با استقلال سیاسی و تکیه بر موازین شرعی که اتخاذ سیاست‌های پرمخاطره را نهي می‌کند، می‌تواند گام بزرگی در این راستا بردارد. نه تنها از بین بردن انحصار بورس‌های دنیا به این وسیله ممکن می‌شود، بلکه به کشورهای جهان نشان می‌دهد استفاده از دانش مالی با ضوابط خاصی می‌تواند بدون ایجاد بحران به دنیا کمک کند.

شاید تصور کنیم که تحریم به ما اجازه نمی‌دهد در این حوزه پیش برویم، اما مسائل

جدید فنی سرمایه‌گذاری و اقتصادی در این بیضی استراتژیک انرژی به شدت احساس می‌شود. این سازمان باید از ایران، عراق و روسیه تشکیل شود. در چنین چارچوبی رهبریت ایران در ایجاد این اتحادیه می‌تواند بسیار مهم باشد. برای تشکیل این اتحادیه به بازار بزرگی نیاز داریم و در این راستا بازارهای ایران و عراق تعیین‌کننده است. در عین حال روسیه نیز شدیداً نیازمند ازدیاد برداشت در سال‌های اخیر خواهد بود. عربستان نیز در حوزه‌ی ازدیاد برداشت با مشکل مواجه خواهد شد، زیرا داستان تولید افسانه‌ای نفت آن به پایان رسیده است. با این حال نقش نظام سیاسی عربستان را در برابر

آژانس بین‌المللی انرژی و دیگر سازمان‌های مرتبط با انرژی نیز با وجود رویکرد خوش‌بینانه‌ای که دارند، این نظر را تأیید می‌کنند. به همین دلیل جایگاه استراتژیک ایران در مرکز این بیضی انرژی غیرقابل انکار خواهد بود.

از این لحاظ فرصت‌های زیادی برای کشورهای منطقه وجود دارد، اما تبیین همین مسأله برای کشورهای این حوزه بسیار مهم است و ایران نیز باید اهمیت استراتژیک این مسأله را برای این کشورها مشخص کند. یعنی باید با اطلاع‌رسانی جامع، کارشناسان آن کشورها را متوجه این قضیه کرد. چراکه در آینده وقتی نیاز جهان به ذخایر این بیضی استراتژیک روشن شد، سرمایه‌گذاری‌های بزرگی مورد نیاز خواهد بود که باید از هم‌اکنون انجام شود. کوشش ایران برای ایجاد بازارهای سرمایه‌گذاری

مشترک به‌خصوص با همسایگان، بخش نفت و گاز این کشورها را با اقتصاد آنها پیوند خواهد زد. در حال حاضر تا ۹۰ درصد تولیدات لازم برای این سرمایه‌گذاری‌ها در کشورهای منطقه قابل دسترس است. علاوه بر این، ایجاد پالایشگاه‌ها، صنایع پتروشیمی، خطوط دیگر و باقی موارد نیازمند یک ارتباط استراتژیک صنعتی برای تأمین تجهیزات بین اعضای این بیضی انرژی است.

اگر ایران ریزنی خود را از عراق و روسیه آغاز کند بقیه نیز متوجه خواهند شد که حضور در این اتحادیه منافع بزرگ و طولانی مدتی برای آنها خواهد داشت. ما به چیزی شبیه اوپک نیاز داریم. اگرچه اوپک برای ساماندهی تولید و صادرات نفت تشکیل شده است اما ما در مقطعی از تاریخ هستیم که نیاز به یک آپتک یعنی یک سازمان

این اتحادیه نمی‌توان نادیده گرفت. ضمناً نقش بورس‌های نفتی کمتر از همکاری‌های فنی و اقتصادی نیست: براساس یک سنت تاریخی بورس‌های نایمکس و آیس معاملات کاغذی نفت‌خام را انجام می‌دهند، اما چرا ما خودمان این کار را برعهده نگیریم. به ما قبولانده‌اند که نمی‌توانیم و شاید کشوری در این منطقه جرأت قدم گذاشتن در این حوزه را نداشته باشد، اما ایران با استقلال سیاسی فضا را برای این حرکات تهاجمی آماده کرده است. باید در نظر داشته باشیم که بورس‌ها و معاملات کاغذی در مرز دانش مدیریت مالی قرار دارد. مدیریت ریسک

مربوط به اواخر قرن بیستم نشان داد که عقلانیت اقتصادی در حال حاکم شدن بر سفاهت سیاستمداران در غرب است. قرن ۲۱ قطعاً قرن عقلانیت اقتصادی است و سیاستمداران کم‌فهم و رادیکال باید عقلانیت اقتصادی را بپذیرند. این عقلانیت ایجاد می‌کند که این بیضی انرژی و هاب انرژی نقش خود را پیدا کند و تحقیقات ما نشان می‌دهد یک یا حداکثر ۱/۵ دهه آینده چیزی به نام تحریم اقتصادی در ادبیات جهان وجود نخواهد داشت. ادبیاتی مانند تحریم، ادامه برداشت‌های استعماری قرن ۱۹ بود، اما قرن ۲۱ عقلانیت اقتصادی و مینیمم هزینه و

ایران به اروپا صادر می‌شد، اکنون کشورهای اروپایی جرأت تحریم یا تهدید نظامی ایران را نداشتند.

شتاب توسعه صنعت نفت با به‌کارگیری نسل چهارم قراردادها

شجاع‌الدین بازرگانی، معاون امور حقوقی و مجلس وزیر: با اجرایی شدن نسل چهارم قراردادهای نفتی، توسعه صنعت نفت شتاب خواهد گرفت، تولید، کار و سرمایه ایرانی هر یک دارای ویژگی خاصی در مسیر توسعه صنعت نفت است. بنابراین باید از تمام ظرفیت‌های داخلی برای تولید

خود را به درآمدهای نفتی تغییر دهیم. در برنامه پنجم توسعه به دنبال این هستیم که رابطه نفت با هزینه‌های جاری قطع شود و حتی باید به این سمت حرکت کنیم که نفت را از هزینه‌های عمرانی نیز جدا کنیم. عملکرد ۳۰ ساله ما در این زمینه غیرعقلانه بوده است؛ اگر هزینه نفت با هزینه‌های جاری قطع می‌شد، هم‌اکنون ایران در یک جایگاه عالی از نظر اقتصادی به سر می‌برد.

در همین راستا در سال ۸۹ صندوق توسعه ملی احداث شد که ۲۰ درصد از درآمدهای نفتی به این صندوق واریز شده است و هم‌اکنون ۳۵ میلیارد دلار سرمایه در این صندوق وجود دارد که باید در اختیار

ماکسیم سود است. جهان تک‌قطبی در حال از میان رفتن است و برای ما در ایران مسأله تنها اتخاذ سیاست‌های صحیح اقتصادی، آن هم حداکثر در یک دهه است و بعد از آن قدرت ایران مشخص خواهد شد.

اگر نیمی از گاز تولیدی ایران به اروپا صادر می‌شد...

حسن ابوترابی فرد؛ نایب‌رییس مجلس شورای اسلامی هم‌اکنون در آستانه یک تغییر و تحول عظیم و نگرش جدید بر ذخایر نفت و گاز هستیم و امیدواریم این تغییر نگاه بتواند راهگشای توسعه اقتصادی کشور و تحول جدی در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی شود. ایران سرمایه‌های ارزشمندی همچون نظام سیاسی مستقل و با تکیه بر اراده ملی و همچنین نیروی کار جوان و متخصص و ذخایر عظیم صنعت نفت و

گاز دارد. کشور ژاپن نیز که هم‌اکنون دومین اقتصاد جهان را در اختیار دارد، هم‌زمان با دوره فاجار توانست با تکیه بر یک نظام سیاسی خود را به چنین جایگاهی برساند. علاوه بر این، ایران دارای سرمایه بزرگی به‌عنوان نیروی انسانی عالم و متخصص است که نقش این نیرو در توسعه جوامع بشری بر کسی پوشیده نیست. امروز ما با یک جامعه جوان و در حال رشد روبه‌رو هستیم و من مطمئن هستم که اکنون هیچ حوزه‌ای نیست که نخواهد از این نیروها استفاده کند.

با ارزش‌ترین سرمایه‌ای که امروز در اختیار ملت ایران است، ذخایر گرانبها و عظیم نفت و گاز است، این سرمایه‌های سه‌گانه افق روشنی را برایمان رقم زده است، به‌طوری‌که در آینده جهان می‌توانیم به یک جایگاه شاخص برسیم. بنابراین ما باید نگاه

داخل و بومی‌سازی و حمایت از صنعتگران ایرانی استفاده کرد. اگر تولید پایدار و ماندگار عملی شود و روند واگذاری تسهیلات به تأمین‌کنندگان کالاهای مورد نیاز صنعت نفت شتاب گیرد، شاهد توسعه صنعت نفت خواهیم بود. در این میان، سیاست راهبردی و نقشه راه باید به گونه‌ای باشد که هر سه متغیر یعنی سرمایه، کار و تولید هم‌زمان و در همکاری با هم و در یک فرآیند مشترک منجر به ارزش افزوده شوند.

همچنین نگاه تولیدکنندگان ما باید به بازارهای جهانی باشد تا بتوانند نیاز تولیدکنندگان داخلی را نیز پاسخگو باشند و

بخش خصوصی قرار گیرد تا موجبات رشد اقتصادی ایران را فراهم کند. البته پیش از این تنها طرح‌های پایین‌دستی نفت می‌توانستند از این صندوق استفاده کنند، چراکه مالکیت طرح‌های بالادستی در اختیار وزارت نفت بود و استفاده از این تسهیلات با تضمین لازم برای پیمانکاران ممکن نبود. اما در بودجه سال ۱۳۹۱ امکان استفاده از صندوق توسعه ملی در پروژه‌های بالادستی نفت فراهم شده است. امیدوارم روزی برسد که صندوق توسعه ملی از ۲۰ درصد به ۵۰ درصد افزایش یابد که این کار زمان زیادی را می‌طلبد اگر نیمی از گاز تولیدی

مختلف بازاریابی و صادرات را در دست تجربه داریم، بورس نفت نیز می‌تواند به سرمایه‌های ملی و ورود بخش خصوصی کمک کند. اگرچه عرضه‌های قبلی نفت در بورس به میزان لازم و کافی و موفق نبود، اما نشان داد بخش خصوصی می‌تواند وارد میدان شده و از آن حمایت کند. در آغاز بحث راه‌اندازی بورس نفت بسیاری از خریداران ما علاقه خود را به ورود به بورس نفت ایران نشان دادند، اما برای حضور آنها قطعاً باید زیرساخت‌های لازم فراهم می‌شد که عمده‌ترین آن شبکه‌های مطمئن بانکی است، اما متأسفانه دچار ضعف‌هایی در این زمینه هستیم.

دو ابزار در دنیا در معاملات نفت‌خام بسیار مورد اتکاست که در ایران وجود ندارد. ابزار اول، شبکه مطمئن بانکی با امکان ارتباط با جهان و ابزار دوم پوشش‌های بیمه بر مدیریت ریسک است که نه تنها در ایران بلکه در کل آسیا دچار مشکل است. اگر نیم‌نگاهی به چگونگی ایجاد بورس‌هایی مشابه بورس‌های اروپا و آمریکا بیندازیم، متوجه می‌شویم که این دو ابزار بسیار تعیین‌کننده است. کما این‌که در حال حاضر هم در معاملات فیزیکی نفت با مسأله بیمه مواجه هستیم. البته ما به‌طور کلی موافق ایجاد بورس هستیم و از آن حمایت می‌کنیم،

علمی و عملیاتی کارکنان صنعت نفت و تدوین نظام جامع سرمایه انسانی متناسب با نیازهای صنعت نفت گاز و پتروشیمی و پالایش در کنار تدوین نظام جامع کیفیت کالا و خدمات از دیگر سیاست‌های مهم وزارت نفت است. در قانون وزارت نفت مسیر ارتقای توان تولید با چند ویژگی مدنظر است: توجه ویژه و مؤثر به روند افزایش بهره‌وری و نیروهای انسانی، ایجاد زمینه‌های مناسب تأمین منابع برای ارتقای سطح تولید و توجه به بومی‌سازی ساخت تجهیزات و اهتمام بر تقویت مبانی تحقیقاتی و پژوهشی و مهارت‌های کاربردی که از عوامل تأثیرگذار بر توسعه صنعت نفت در آینده خواهد بود.

به همین دلیل ایجاد فضای رقابتی در تولید ضروری است. در این فرآیند، کاری پایدار است که ریشه در اشتغال داشته باشد و همگام با سرمایه‌گذاری از توان و دانش ایرانی در عرصه‌های فناوری استفاده کند و نیز توان علمی پژوهشی و تحقیقاتی را برای رقابت در فضای رقابت جهانی مد نظر قرار دهد. علاوه بر این، تغییر فرهنگ مصرف‌کنندگان داخلی به‌سوی تولید، پرهیز از خرید خارجی با هر قیمت و کیفیت، حمایت از تولید داخلی از طریق تغییر الگوی مصرف و فرهنگ‌سازی باید مورد توجه قرار گیرد.

استفاده بهینه از منابع نفت و گاز و حمایت از طرح‌های سرمایه‌گذاری در صنعت نفت باید بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد و زمینه کار و اشتغال پایدار فراهم شود، تصویب قانون نفت سبب شد یک قانون پایه و پایدار در صنعت نفت

شکل بگیرد. امروز چهار شرکت اصلی زیرمجموعه وزارت نفت در این قانون به‌طور کامل نقش‌آفرین هستند و شرکت ملی صنایع پتروشیمی به‌عنوان یک شرکت مادر تخصصی در صنعت نفت ماندگار شده است. در این بین، ایجاد سازوکار مؤثر برای جذب منابع مالی موردنیاز داخلی و خارجی به‌منظور اجرای طرح‌های توسعه، حفظ و نگهداشت توان تولید و نیز جذب و هدایت سرمایه‌های داخلی و خارجی به‌منظور توسعه میدان‌های هیدروکربنی با اولویت میدان‌های مشترک از طریق الگوهای جدید قراردادی مانند مشارکت با سرمایه‌گذاران بدون انتقال مالکیت نفت و گاز موجود در مخازن، از برنامه‌های توسعه صنعت نفت است.

حفظ و تقویت همکاری با مؤسسه‌های پژوهشی و دانشگاهی و نیز ارتقای سطح

بورس نفت؛ ضرورت‌ها و پیش‌نیازها

محسن قمصری؛ مدیر امور بین‌الملل شرکت ملی نفت: در شرایطی که مورد هجوم تحریم‌ها هستیم و ابزارهای

پایانه جاسک در دریای عمان تحویل دهد. از سوی دیگر خط لوله گازی جاسک نیز می‌تواند ۱۰۰ متر مکعب را از حوزه گازی شمال یعنی ترکمنستان و حتی روسیه به جاسک منتقل کند و حاصل این انتقال‌ها در جاسک توسعه منطقه‌ای برای مردم محروم این بخش از کشور خواهد بود.

اهداف عملیاتی جنوب نیز می‌تواند به کشورهای چو عمان، امارات، بحرین و حتی عربستان در جهت وابسته‌سازی به گاز انتقالی از مسیر ایران تعریف شود. چنان‌که انتقال گاز از هنگام و سیری به امارات و بحرین و از بندر گناوه به کویت مطرح شده و قابل پیگیری است. همچنین در مورد عراق، دریافت نفت خام از عراق و صادرات فرآورده به آن کشور می‌تواند مدنظر قرار گیرد. در شمال غرب کشور نیز امکان انتقال گاز ترکمنستان و گاز خود ایران از طریق

ترکیه به اروپا وجود دارد که این کار می‌تواند به وسیله سوآپ ساماندهی شود یا از مسیر ترکمنستان و شمال ایران گاز ترانزیت شود. البته این محدود به خط لوله انتقال گاز ما به ترکیه و اروپا نخواهد بود، چنان‌که به عنوان نمونه خط لوله ایران، عراق، سوریه به اروپا در دستور کار قرار گرفته است.

در حوزه شرق، صادرات فرآورده و حتی صادرات گاز به افغانستان می‌تواند هدف‌گیری شود و خط لوله صلح که امکان صادرات گاز و تعریف طرح‌هایی در حوزه انرژی در کنار آن وجود دارد در حال احداث است. امتداد این خط لوله با توجه به علاقه شدید می‌تواند به این کشور برسد و مسیر مستقیم دریایی نیز توسط هندی‌ها پیشنهاد شده است تا از طریق دریای عمان گاز را به هند برساند. تعریف این پروژه‌ها پتانسیل

نفت مانند فیوچر و آپشن از جمله مزایای راه‌اندازی بورس نفت در ایران خواهد بود، «مقررات حاکم بر ابزار مالی از شرع مقدس اسلام اخذ شده و براساس آن قراردادهای اختیار خرید و اختیار فروش در حال بررسی است تا بتوانیم از این مکانیسم‌های برای پوشش ریسک استفاده کنیم. در عین حال این قراردادها می‌تواند به عنوان شاخص در منطقه عمل کند. این قراردادها همچنین فرصت‌هایی در خصوص مبادله اوراق قرضه ایجاد می‌کند که بخشی از نیاز مبرم به سرمایه‌گذاری در صنعت نفت و گاز را فراهم می‌کند.

ایران فردا؛ هاب انرژی منطقه

مسعود هاشمیان، قائم مقام معاون بین‌الملل وزیر نفت: ۱۲ کشور از ۱۵ کشور همسایه ایران منابع نفت و گاز دارند، همان‌طور که دکتر درخشان هم اشاره کردند، در مطالعات جفری کمپ، بیضی استراتژیک انرژی طراحی شد که شامل ۷۰ درصد نفت و ۴۰ درصد گاز جهان است و ایران در کانون این بیضی قرار گرفته است. در شمال و جنوب این بیضی کشورهای تولیدکننده و در شرق و غرب آن کشورهای مصرف‌کننده انرژی قرار گرفته‌اند که این موقعیت می‌تواند ما را به هاب انرژی در منطقه تبدیل کند. بنابراین باید بتوانیم بیشترین منابع شمال کشور را به داخل جذب کرده یا از طریق مسیر ایران به وسیله ترانزیت و سوآپ منتقل کنیم و از طرف دیگر باید بتوانیم کشورهای شرق و غرب را به منابع انرژی ایران متصل کنیم.

اهداف عملیاتی در این زمینه در شمال کشور روسیه، قزاقستان، ترکمنستان آذربایجان و ارمنستان هستند ایجاد هماهنگی برای ترانزیت و سوآپ نفت و گاز این کشورها از مسیر ایران می‌تواند به افزایش درآمد کشور کمک کند. یکی از پروژه‌ها در این قالب، خط لوله نکا جاسک است که می‌تواند نفت ترکمنستان، قزاقستان و آذربایجان را تحویل گرفته و در

اما باید کاری کنیم که فقط پوسته بورس ایجاد نشود. در دنیا معمولاً شرکت‌های تولیدکننده نفت در بورس‌ها فعال نیستند و بورس توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی ایجاد می‌شود که البته در صورت ایجاد بورس نفت ما به عنوان شرکت ملی نفت در آن حضور خواهیم داشت.

مشتریان خارجی نفت ایران نیز برای خرید از بورس اظهار علاقه نموده‌اند، اگرچه به حضور آن‌ها نیز در معاملات بورس نفت علاقه داریم، ولی از نظر ما زیرساخت‌های مناسب برای این کار در بورس کشور هنوز به طور کامل فراهم نشده است. در این‌جا نیز وجود سیستم‌ها و شبکه‌های بانکی که امکان ایجاد ارتباط بین‌المللی را دارند و پوشش‌های بیمه‌ای و مدیریت ریسک از جمله مهم‌ترین لوازم حضور مشتریان خارجی و داشتن بورس نفت بین‌المللی

است و راه‌اندازی بورس بین‌المللی بدون وجود این ملزومات ناموفق خواهد بود. همچنین با توجه به نقش انکارناپذیر شرکت ملی نفت در تأمین بودجه کشور، اگر قرار باشد معاملات نفت در بورس انجام شود، باید شیوه‌ای برای آن اتخاذ شود که هزینه‌ها و فشارها متوجه شرکت ملی نفت ایران نباشد.

علی اصغر عرشی، معاون سابق بین‌الملل شرکت ملی نفت: افزایش شفافیت، تصحیح شاخص بازار، افزایش امنیت برای عرضه‌کنندگان، امکان انتقال ریسک، امکان پیش‌فروش محصولات تولیدی قابل عرضه در بورس، افزایش گردش نقدشوندگی، امکان عرضه محصولات و فرآورده‌های نفتی و سوآپ، گسترش تجارت نفت در منطقه و جهان و توسعه و ابزارهای نوین معاملاتی

ابزار بازار سرمایه استفاده می‌شود. ابزارهای جدید مانند اوراق بدهی و سلف نیز در این روش به کار گرفته می‌شود. در روش تأمین مالی شرکتی در دنیا، حدود ۲۰ درصد منابع از طریق فروش سهام تأمین می‌شود، اما سهم این بخش در ایران ۱۵ درصد است. همچنین ابزارهای بدهی ۴۰ درصد این ترکیب را در دنیا تشکیل می‌دهد، اما سهم آن در ایران فقط پنج درصد است. ضمن این‌که وام و تسهیلات ۴۰ درصد سهم این بخش را در دنیا تشکیل می‌دهد که سهم آن در ایران ۸۰ درصد است. روش تأمین مالی پروژه‌ای در دنیا بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۰ به ارزش ۳۶۹ میلیارد دلار اجرا

شده که سهم کشورهای توسعه یافته از این بخش ۶۳ درصد بوده است. براساس قانون برنامه پنجم باید تلاش شود که در ابزارهای تأمین مالی در ایران، واقع‌بینی ملاک عمل قرار گیرد. استفاده از روش تأمین مالی ساختاریافته یعنی تبدیل کردن جریان‌های آتی پروژه به اوراق بهادار، ایجاد صندوق ریالی برای جذب منابع از سیستم بازار، انتشار اوراق مشارکت، قابلیت تبدیل به سهام برای پروژه‌های نفت و گاز و استفاده از ظرفیت صندوق توسعه ملی می‌تواند به تأمین مالی پروژه‌های نفت و انرژی در کشور کمک کند. ❖

چشم‌انداز صنعت نفت و گاز ایران در سال ۱۴۰۴، جایگاه دوم در تولید نفت اوپک، جایگاه اول جهان در تولید گاز طبیعی، جایگاه اول منطقه در حوزه پالایش و جایگاه اول منطقه در زمینه فناوری حوزه نفت و گاز در این سال (۲۰۱۴) باید در اختیار ایران باشد.

نیل به این اهداف مستلزم تنوع و توسعه روش‌های تأمین مالی است. سه روش تأمین مالی شرکتی، پروژه‌ای و ساختاریافته، روش‌هایی است که در دنیا استفاده می‌شود. در کشور ما روش تأمین شرکتی بیش از همه روش‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد و شرکت‌های نفتی از بودجه خودشان یا از

تبدیل شدن به هاب را با استفاده از موقعیت سرزمینی ایران فراهم می‌کند و انگیزه کسب درآمد می‌تواند انگیزه سرمایه‌گذاران منطقه و خارج از منطقه را در این طرح‌ها فراهم کند.

ضرورت تنوع و توسعه روش‌های تأمین مالی حوزه نفت

علی دیواندری، مدیرعامل بانک ملت:

فعالیت در حوزه نفت و کمک به تأمین مالی آن، یکی از مصادیق بارز شعار حمایت از تولید ملی، کار و سرمایه ایرانی است، تحقق اهداف سال تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی ایجاب می‌کند روش‌های جدیدی برای ارتقای ساختارهای تأمین مالی در صنعت نفت و گاز برای تولید ثروت ملی در کشور به کار گرفته شود. بر این اساس، علاوه بر تلاش همه‌جانبه برای حمایت

از تولید ملی، کار و سرمایه ایرانی، برای خودکفایی در روش‌ها باید به خودکفایی در حوزه مالی برسیم.

نفت و گاز در تولید ناخالص داخلی

کشور سهم ۲۸ درصدی، در تأمین ارز کشور سهم ۸۴ درصدی و در تأمین انرژی کشور سهم ۹۵ درصدی دارد. سازمان اوپک تلاش می‌کند تولید خود را حدود ۱۰ میلیون بشکه در روز افزایش دهد و از آنجایی که ایران سهم ۱۴ درصدی در تولید اوپک دارد، بنابراین باید تلاش کنیم علاوه بر حفظ وضعیت کنونی خود، توسعه تولید را نیز در اولویت قرار دهیم. در این میان نباید لحظه‌ای از حرکت سریع رقبای کشورمان در حوزه سرمایه‌گذاری در بخش نفت و گاز غافل شویم. تا سال ۲۰۱۴ اوپک، ۱۴۰ پروژه توسعه‌ای اجرا خواهد کرد و براساس